

Η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία χωρίς θρησκευόμενους.

Τρίτη, 22 Ιανουαρίου 2019. Δημοσίευμα: Εφημερίδα «Vedomosti» | www.vedomosti.ru

Γράφει ο ειδικός Θεολόγος **Sergei Chapnin** για τις συνέπειες της σύγκρουσης της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας με το Οικουμενικό Πατριαρχείο για τους απλούς πολίτες.

Η Αυτοκεφαλία της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ουκρανίας θέτει ενόψει της ρωσικής ορθοδοξίας ένα σοβαρό ζήτημα: τι συγκεκριμένα προτείνει στη σύγχρονη ρωσική κοινωνία η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία; Δεν σφάλλω, εννοώ τη ρωσική κοινωνία.

«Οι πνευματικοί δεσμοί», «ο ρωσικός κόσμος» και «οι παραδοσιακές αξίες» ως «στοιχεία-κλειδιά» για τη νέα ορθόδοξη ιδεολογία αποτέλεσαν στοιχεία σύγκρουσης, η οποία έχει όχι μόνο εκκλησιαστική, πολιτισμική, αλλά ακόμη και πολιτική διάσταση.

Δεν είναι όλοι έτοιμοι στην Ουκρανία να δεχθούν αυτή την ιδεολογία, να την «εισάγουν σαν το πετρέλαιο», σε ωμή μορφή.

Επιπλέον, προκαλεί ευθεία και ανοικτή αντίσταση. Και τι συμβαίνει στην ίδια τη Ρωσία; Μπορούμε να μιλήσουμε για μια σταθερή συναίνεση, έστω στο εσωτερικό της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας;

Η εκ νέου συζήτηση παραδόξως σχετίζεται με τη σύγκρουση γύρω από την παραχώρηση της αυτοκεφαλίας στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας.

Συγκεκριμένα, με την απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας για την διακοπή της ευχαριστιακής κοινωνίας με το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Η διακοπή της ευχαριστιακής κοινωνίας αποτελεί το πιο ακραίο, ριζοσπαστικό μέσο στην εκκλησιαστική πολιτική.

Προϋποθέτει την διακοπή των κοινών προσευχών και πρωτίστως της κοινής λειτουργίας από τους επισκόπους και ιερείς των δυο Εκκλησιών, καθώς και για τους θρησκευόμενους πολίτες την πλήρη απαγόρευση συμμετοχής στην Θεία Ευχαριστία, δηλαδή στην κοινωνία, στους ναούς του Οικουμενικού Πατριαρχείου σε όλες τις χώρες του κόσμου.

Αυτά τα αυστηρά απαγορευτικά μέτρα, που αφορούν το εκάστοτε μέλος της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, προκάλεσαν συζητήσεις αφενός μεν θεολογικού, αφετέρου δε εκκλησιαστικού - πρακτικού χαρακτήρα, οι οποίες σχετίζονται ευθέως με την αντίληψη της Εκκλησίας ως κοινωνίας των πολιτών και την ανάλυση των καθιερωμένων πρακτικών της εκκλησιαστικής διοίκησης και των αρχών, στους οποίους αυτή βασίζεται.

Στην προκειμένη περίπτωση **επιχειρείται η μονομερής εμπλοκή των ιερέων και πιστών της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας στην διοικητική-πολιτική σύγκρουση μεταξύ του Πατριάρχη Κύριλλου και του Πατριάρχη Βαρθολομαίου.**

Ο Πατριάρχης Κύριλλος εμβαθύνει την σύγκρουση σε μεγάλο βαθμό και διευρύνει τα σύνορά της. Το πρόβλημα αυτών των ριζοσπαστικών αποφάσεων έγκειται στο γεγονός, ότι δεν μπορεί να προβλέψει κανείς τις συνέπειές τους.

Το πιθανότερο είναι αυτές οι αποφάσεις να μην μπορέσουν να επηρεάσουν τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο και την κατάσταση στην Ουκρανία, αλλά στους κόλπους της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας η απόφαση της Συνόδου της ήδη είχε σοβαρές επιπτώσεις, παραβιάζοντας τους κανόνες του παιχνιδιού που εκ των πραγμάτων (de facto) έχουν δημιουργηθεί στην Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία μεταξύ των επισκόπων, κληρικών και των θρησκευόμενων.

Στο μεταξύ, παραβάτης αυτών των άγραφων νόμων αποτέλεσε το ίδιο το όργανο της ανώτατης εκκλησιαστικής εξουσίας δηλαδή η Ιερά Σύνοδος.

Στην απόλυτη πλειοψηφία των περιπτώσεων η Σύνοδος ασχολείται καθαρά με τα «εταιρικά» προβλήματα: διόριζε τους ηγούμενους, ευχαριστούσε τους περιφερειάρχες για την οικονομική και διοικητική στήριξη των επισκέψεων του Πατριάρχη, ενέκρινε τα συμπεράσματα των διεθνών συνεδρίων, μετακινούσε τους επισκόπους από τη μια έδρα στην άλλη κ.ο.κ.

Οι θρησκευόμενοι πολίτες δεν ενδιαφέρονταν για τις αποφάσεις της Συνόδου, γνωρίζοντας ότι αυτές δεν αγγίζουν και δεν μπορούν να αγγίσουν την προσωπική τους εκκλησιαστική ζωή.

Και ξαφνικά, ήρθε ουρανοκατέβατη η απόφαση για την διακοπή της ευχαριστιακής κοινωνίας. Αυτή αφορά τους πάντες και σημαίνει κατ' ουσίαν, ότι οι προσκυνητές δεν μπορούν να κοινωνήσουν ούτε στο Άγιο Όρος, ούτε στα Ιεροσόλυμα, ούτε στο Παρίσι και σε κανένα άλλο μέρος, εφόσον εκεί λειτουργεί ιερέας του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Σε περίπτωση παραβίασης της απόφασης της Συνόδου οι θρησκευόμενοι, όπως εξηγούν οι εκκλησιαστικοί γραφειοκράτες, πρέπει να μετανοήσουν βαθιά κατά την εξομολόγηση.

Στο μεταξύ, πρέπει να μετανοήσουν για τις πιο φυσικές για τον χριστιανό ορθόδοξο πράξεις: την συμμετοχή στη λειτουργία και την κοινωνία των Ιερών Μυστηρίων.

Με άλλα λόγια, ο Πατριάρχης Κύριλλος και η Σύνοδός του εισέβαλλαν στη ζωή του κάθε χριστιανού ορθόδοξου όχι με λόγια στήριξης ή με τις αποφάσεις για να στηρίξουν την πίστη και τις καλές σχέσεις, αλλά με την σκληρή, θεολογικά αβάσιμη, απαγόρευση, στην προσπάθεια του να εμπλέξει τους θρησκευόμενους στην εκκλησιαστική πολιτική και την απαίτηση προς καθένα προσωπικά να συγκρουστεί με το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Για πολλούς η πρώτη αντίδραση σ' αυτή την απόφαση ήταν η αμηχανία, αλλά αργότερα δεν ήταν όλοι που συμφώνησαν με τη στάση της Συνόδου.

Είναι προφανή τα πολιτικά κίνητρα και η μεγάλη απροθυμία να εξοφλεί προσωπικά ο καθένας την αποτυχημένη εκκλησιαστική πολιτική του Πατριάρχη Κυρίλλου και του Μητροπολίτη Ιλαρίωνα.

Φυσικά, προέκυψε και το λογικό ερώτημα: ποιος και πώς προτίθεται να τιμωρήσει τους θρησκευόμενους πολίτες, οι οποίοι θα δείξουν ανυπάκουη στην Σύνοδο;

Η διαδικασία αυτή δεν αναγράφεται στις αποφάσεις της, ενώ τα πρώτα σχόλια, τα οποία προανέφερα, μαρτυρούν μόνο την ανάγκη να μετανοήσουν κατά την εξομολόγηση, δηλαδή αφήνουν αυτό το θέμα στην ευχέρεια του κάθε μετανοημένου.

Το ζήτημα είναι πιο βαθύ: πως μπορεί κανείς να επιβεβαιώσει ότι ο θρησκευόμενος Πιότρ Ιβανόβ είναι πράγματι μέλος της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και για εκείνον οι αποφάσεις της Συνόδου έχουν υποχρεωτική ισχύ; Η απάντηση ακούγεται σοκαριστική και αιφνίδια: με κανένα απολύτως τρόπο.

Οι επίσκοποι, ιερείς και εκκλησιαστικοί γραφειοκράτες έχουν έγγραφα, που επιβεβαιώνουν ότι αποτελούν μέλη της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, ενώ η πλειοψηφία των πολιτών δεν έχουν τέτοια πιστοποιητικά.

Πρακτικά, οι κατά τόπους ορθόδοξες εκκλησίες έχουν φιξαρισμένο (καταγεγραμμένο) αριθμό μελών στις ενορίες, δηλαδή οι ενορίτες δεν είναι εκείνοι, που ήρθαν στο ναό στη λειτουργία, αλλά εκείνοι, που μπήκαν στην ενορία και συμφώνησαν να έχουν καθήκοντα για την συντήρηση του ναού και του ιερέα.

Δεν υπάρχει τίποτα ανάλογο στην Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία. Το καταστατικό της αναφέρεται με ασαφές και ατημέλητο τρόπο στο κανονικό καθεστώς τις μεγαλύτερης ομάδας στην Εκκλησία, των θρησκευόμενων.

Αυτό σημαίνει, ότι οι θρησκευόμενοι πολίτες στη Ρωσία μπορούν να θεωρούν τους εαυτούς τους μέλη της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, ενώ παραδείγματος χάρη, στην Τουρκία και στις ΗΠΑ ως μέλη του Οικουμενικού Πατριαρχείου και να κοινωνούν εκεί με την ησυχία τους.

Στη διάρκεια των τελευταίων 10 ετών, δηλαδή καθ' όλη τη διάρκεια της Πατριαρχικής θητείας του Πατριάρχη Κυρίλλου, στη Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία αθόρυβα διεξήχθη τεράστια εκκλησιαστική-διοικητική μεταρρύθμιση – η κατάργηση του Ενοριακού Συμβουλίου ως οργάνου, που διοικεί (ρυθμίζει) την δραστηριότητα και την περιουσία της κοινότητας, ενώ τώρα όλη η ευθύνη να βαραίνει αποκλειστικά τον ιερέα.

Σε κάποια μέρη αυτό ισχύει ανεπίσημα, αλλά σε πολλούς ναούς παγιώνεται στο επίπεδο του καθεστώτος –οι ενοριακοί ναοί μαζικά μετεγγράφονται ως «πατριαρχικά μετόχια».

Το Ενοριακό Συμβούλιο σε τέτοιους ναούς απλώς έχει καταργηθεί και ο ηγούμενος εκ μέρους του Πατριάρχη διαχειρίζεται τα πάντα μονομερώς. Αυτό δεν συνέβη τυχαία.

Μπορεί κανείς να ανιχνεύσει με ευκολία την πρόθεση του Πατριάρχη Κύριλλου: η Εκκλησία χρειάζεται την σκληρή όπως και στο κράτος κατακόρυφη ιεραρχία: η σύνοδος των Επισκόπων, η Ιερά Σύνοδος, η δια-Συνοδική παρουσία, όλα αυτά καλούνται να μιμηθούν τη συνοδικότητα, αλλά σε καμία περίπτωση να μην την εφαρμόσουν στην πράξη.

Οποιοσδήποτε λιγότερο ή περισσότερο ξεκάθαρος ορισμός του καθεστώτος των θρησκευόμενων πολιτών θα επιφέρει περιορισμό της παντοδυναμίας του Πατριάρχη, των επισκόπων και του κλήρου, επειδή προϋποθέτει την ανακατανομή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων.

Γι' αυτό το λόγο είναι αδύνατο να προϋποθέσουμε καν, ότι ο Πατριάρχης Κύριλλος θα προβεί στην αλλαγή του καθεστώτος της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Εδώ εγκυμονεί κινδύνους να πειράξει κάτι: ακόμη και μια μικρή «φιλελευθεροποίηση» περιέχει το κίνδυνο της αναδόμησης της κατακόρυφης ιεραρχίας, την οποία εκείνος οικοδομούσε από τις πρώτες ημέρες της πατριαρχικής του θητείας.

Εν κατακλείδι, όπως στο παραμύθι του Άντερσεν: **«Ο βασιλιάς είναι γυμνός»!** Όλα τα λόγια του Πατριάρχη Κυρίλλου για το ότι ηγείται της μεγαλύτερης στον κόσμο ορθόδοξης εκκλησίας αποτελεί μύθο.

Διοικεί μερικούς εκατοντάδες επισκόπους και δυο-τρεις χιλιάδες ιερείς. Ναι, δεν είναι λίγοι, αλλά μέχρι εκεί.

Η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία σήμερα αποτελεί μια εκκλησία χωρίς ενορίες και θρησκευόμενους.

Το επίπεδο της ανεξαρτησίας των ενοριών (όχι τόσο της κοινότητας όσο της διοικητικής μονάδας) από την αυθαιρεσία της εκκλησιαστικής ιεραρχίας είναι τόσο μηδαμινό, ώστε είναι αδύνατη η αντίσταση σ' αυτή την απόλυτη αυθαιρεσία και ως εκ τούτου, η εκκλησιαστική εξουσία μπορεί εύκολα να αγνοήσει την άποψη των ενοριών και των θρησκευόμενων.

Μέχρι πρόσφατα ο Πατριάρχης Κύριλλος και η Ιερά Σύνοδος ήταν τόσο αποκομμένοι από τη ζωή της Εκκλησίας, ώστε δεν μπορούσαν να κατανοήσουν πλήρως πόσο μεγάλο είναι το χάσμα που δημιουργήθηκε μεταξύ αυτών και του εκκλησιαζόμενου λαού.

Η στιγμή της αλήθειας θα φθάσει, όταν οι θρησκευόμενοι δηλώσουν ανοιχτά, ότι οι αποφάσεις της Συνόδου γι' αυτούς δεν είναι υποχρεωτικές. Θα αποφασίζουν μόνοι τους αν θα ακολουθήσουν ή όχι τις απαγορεύσεις, στη διαμόρφωση των οποίων οι ίδιοι δεν ασκούν καμία επιρροή.

Η ανοικτή έκκληση στον Πατριάρχη με την παράκληση να ανακαλέσει τη διακοπή της ευχαριστιακής κοινωνίας υπογράφηκε από 3000 άτομα, αλλά ούτε ο Πατριάρχης ούτε τα υπόλοιπα μέλη της Συνόδου δεν αντέδρασαν με κανένα τρόπο.

Ύστερα από 30 χρόνια «δυναμικής αναγέννησης» η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία ξαναβρέθηκε σε βαθιά κρίση.

Δεν μπορεί να επηρεάσει ουσιαστικά τη ζωή της κοινωνίας καθώς και να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη της νέας ενεργής συμμετοχής των πολιτών επίσης.

Η εκκλησιαστική ιεραρχία απομονώθηκε από τους θρησκευόμενους πολίτες και προτίμησε την ένωση με το κράτος, ενώ οι πολίτες αναζητούν εναλλακτικές μορφές (πλαίσια) για την προσωπική τους συμμετοχή στην εκκλησιαστική ζωή και, αν δεν υπάρχει δίπλα μια ισχυρή ενωμένη κοινότητα, επιλέγουν ένα είδος ορθόδοξου ατομικισμού (προσεύχομαι, πηγαίνω στο ναό, αλλά εκεί δεν συναναστρέφομαι στην ουσία με κανέναν, ενώ για τον πατριάρχη δεν θέλω ούτε να ακούσω).

Θα γίνει ή όχι αυτή η διάθεση κυρίαρχη; Προς το παρόν είναι δύσκολο να προβλέψει κανείς, αλλά θα αποσαφηνιστεί στα επόμενα χρόνια.

<https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/26573-i-rosiki-orthodoji-ekklisia-xoris-thriskeuomenous>

Εκτυπώσιμο: <https://www.imdle0.gr/diaf/2019/Ukr-Rus-Chapnin.pdf>

Σχόλιο (ΛΜΔ): Στον τίτλο εννοούνται προφανώς οι δυνάμεις να επηρεάσουν τις αποφάσεις της Εκκλησίας θρησκευόμενοι. Δυστυχώς στα χρόνια της «Νέας Τάξης» και της «Παγκοσμιοποίησης», το μοντέλο της ελευθερίας της έκφρασης της αρχαίας Αθήνας και της λαμπρής εποχής του Χριστιανικού Ρωμαϊκού κράτους που **διαχώρισε με συμφωνία κλήρου και λαού τι είναι αλήθεια και τι ψεύδος** με τις Οικουμενικές Συνόδους δεν ταιριάζει, γιατί νομίζεται ότι δεν συμφέρει! **Προτιμάται το παπικό μοντέλο συγκεντρωτικής εξουσίας**, γιατί θεωρείται πιο ταιριαστό στο Νεοταξίτικο τρόπο διοίκησης. Και οι επαφές με τον παπισμό «φθείρουν ήθη χρηστά».

Οι κρίσεις στις σχέσεις των Εκκλησιών είναι μια ευκαιρία να στραφούν αυτές, όχι περιστασιακά αλλά δομικά, στον πνευματικό στόχο που είναι το **«ελθέτω η Βασιλεία Σου», του Θεού**, ενώνοντας λαό και κλήρο. Αλλιώς, ο τρίτος παγκόσμιος πόλεμος έρχεται και όπως λέει ο άγιος Παΐσιος: **«Ο προφήτης Ηλίας τροχάει και ετοιμάζει την μάχαιρά του! Και μάλιστα πρώτα θ' αρχίσει από τους Πατριάρχες, δεσποτάδες, παπάδες, και μοναχούς! - Και από τους λαϊκούς πάτερ Παΐσιε...; - Τα δικά σας είναι αγνοήματα, ενώ τα δικά μας είναι αμαρτήματα»**. (Από την «Πνευματική αφύπνιση». Λόγοι Β΄-Σουρωτή).

Και η προειδοποίηση για τους κληρικούς από τον **άγιο Κοσμά τον Αιτωλό** είναι πολύ σοβαρή: **«Οι κληρικοί θα γίνουν οι χειρότεροι (ηθικά) και οι ασεβέστεροι (δογματικά) των όλων»**. ([57η προφητεία](#)).